

КЛАСИФІКАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ДОБОРІ МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧО СПРЯМОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНИКА В ПОЗАШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті здійснено спробу класифікації особистісно орієнтованих методів формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в освітньому процесі позашкільного навчального закладу. Автор виокремлює такі групи методів: мотиваційні, інтелектуально-творчі, операційні, емоційно-вольові, соціально-комунікативні. В основу розробленої класифікації покладено досліджені автором компоненти творчо спрямованої особистості.

Ключові слова: класифікація методів формування особистості, старший дошкільник, позашкільний навчальний заклад, творчо спрямована особистість, компоненти творчо спрямованої особистості.

А. Семёнов. Классификационный подход в отборе методов формирования творчески направленной личности старших дошкольников во внешкольном учебном заведении. В статье предпринята попытка классификации личностно ориентированных методов формирования творчески направленной личности старшего дошкольника в образовательном процессе внешкольного учебного заведения. Автор выделяет следующие группы методов: мотивационные, интеллектуально-творческие, операционные, эмоционально-волевые, социально-коммуникативные. В основу разработанной классификации положены исследованные автором компоненты творчески направленной личности.

Ключевые слова: классификация методов формирования личности, старший дошкольник, внешкольное учебное заведение, творчески направленная личность, компоненты творчески направленной личности.

O. Semenov. Classification approach in selecting methods of forming creatively directed personality

of senior preschooler in out-of-school educational institution. The article is devoted an attempt to classify personality oriented methods of forming creatively directed personality in the education process of out-of-school educational institution. The author singles out the following groups of methods: motivational, intellectual and creative, operational, emotional and volitional, social and communicative. The basis of the classification are the components of creatively directed personality researched by the author.

Keywords: classification of methods of personality formation, senior preschooler, out-of-school educational institution, creatively directed personality, components of creatively directed personality.

Мета: запропонувати класифікацію особистісно орієнтованих методів педагога позашкільного навчального закладу в контексті формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Ученими накопичено значний доробок у висвітленні проблеми методів та організаційних форм навчання і виховання. Проте й досі добір науково обґрунтованих, практично доцільних методів залишається актуальним завданням теорії і практики сучасної освіти. Як засвідчують дані нашого дослідження, методи в позашкільній освіті часто використовуються безсистемно, опираються на інтуїцію педагога і, таким чином, не завжди сприяють формуванню творчої особистості вихованця. Проблема добору, систематизації, упровадження тих чи інших методів у позашкільній практиці безпосередньо пов'язана із специфікою освітнього процесу позашкільного навчального закладу, а саме: варіативністю, доступністю, багаторівневістю та поліспрямованістю, "інтересоцентризмом", необмеженістю можливостей організації проведення занять тощо. Сучасне розуміння позашкільного освітнього проце-

су розглядається нами як складне організаційно-педагогічне утворення, у межах якого відбувається продуктивна взаємодія суб'єктів педагогічного процесу. За цих обставин значна роль відводиться фаховості та професіоналізму педагога творчо об'єднати дітей за інтересами. Саме він, урахувавши вікові особливості вихованців, їх досвід та творчий потенціал має системно володіти вдалими добром особистісно орієнтованих методів, котрі в даних умовах його роботи та конкретної педагогічної ситуації сприятимуть досягненню стратегічної мети позашкільної освіти – формуванню творчо спрямованої особистості на ранніх етапах її становлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема добору методів у позашкільній освіті є предметом наукових пошуків багатьох учених. Слово "метод" у перекладі з грецької – шлях, інструмент, який обирає дослідник для вивчення явищ дійсності, спосіб організації практичного й теоретичного освоєння дійсності, зумовленого закономірностями досліджуваного об'єкта, а вчення про методи називається методологією [2].

Під методами в позашкільній освіті ми розуміємо способи упорядкованої діяльності педагога і учнів, спрямовані на реалізацію мети, завдань і змісту освіти відповідно до обраної форми. Таким чином, методи освітнього процесу слугують тими механізмами, які забезпечують ефективність взаємодії вихователя і вихованця. Складовими методів є прийоми і засоби. Прийом, на думку В. Лозової і Г. Троцько, є складовою частиною методу, що забезпечує його застосування в певних умовах [3]. Стосовно методу прийом має частковий, підпорядкований характер; це сукупність окремих дій в структурі методу. Метод може проявлятися тільки у взаємодії вихованця і педагога, а засіб може існувати і поза нею. У структурі методу Г. Пустовіт виокремлює структурні елементи, як-от:

- дидактичні прийоми;
- освітньо-виховна, розвивальна діяльність педагога і спеціаліста в на-

вчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу;

- системи операцій, завдяки яким здійснюється означена діяльність;
- комплекс засобів навчання і виховання (підручники, навчально-методичні матеріали, історичні, історико-етнографічні джерела, фольклорні перекази тощо) [4].

Також підтримуємо думку автора про те, що методи навчання і виховання в позашкільному навчальному закладі покликані вирішувати основні дидактичні завдання, тоді як прийоми і засоби дають змогу вирішувати конкретні навчально-виховні, розвивальні та суто практичні завдання, метою і результатом реалізації яких є формування інтелектуальної, емоційно-ціннісної і діяльнісної сфер особистості [4].

Значна увага методам позашкільної освіти приділялася в працях В. Вербицького, О. Биковської, Г. Пустовіта, Т. Сущенко. Так, Г. Пустовіт розкрив специфічні методи екологічної освіти і виховання учнів у позашкільних навчальних закладах і запропонував класифікацію методів організації та здійснення позашкільної освіти і виховання. До навчальної діяльності належать пізнавально-комунікативні, систематизуючо-перетво-

рювальні, навчально-перетворювальні, активні (практичні), проблемно-пошукові методи. Виховну діяльність репрезентують мотиваційно-виховні методи. Контрольно-корекційну діяльність складають група методів контролю і корекції [4]. О. Биковська розглядає методи і форми в руслі компетентнісного підходу [1]. Таким чином, проаналізувавши методологічні передумови застосування методів у позашкільному освітньому процесі, можемо зробити висновок, що при застосуванні того чи іншого методу завжди слід враховувати:

- психофізіологічні особливості розвитку вихованців старшого дошкільного віку;
- опору на гру як провідну діяльність;
- рівень розвитку, задатки, здібності дітей;
- пізнавальні інтереси.

На нашу думку, методичне забезпечення методології змісту існує в педагогічній тріаді: форми, методи, прийоми. Проведення дослідницько-експериментальної роботи у позашкільних навчальних закладах засвідчило, що найпоширенішими формами занять гуртка є групова та індивідуальна робота. Ми

не маємо на меті розглянути детально всі методи, але зупинимося на тих, які найбільш повною мірою сприяють формуванню творчої спрямованості особистості старшого дошкільника. Виходячи з тези про особистісну орієнтованість методичного комплексу формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі, схематично представимо класифікацію методів згідно з компонентною структурою творчої спрямованості особистості старшого дошкільника (див. табл. 1).

Запропонована нами класифікація методів опирається на авторську концепцію формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі [5] і складається з п'яти груп методів, спрямованих на творчий розвиток особистості старшого дошкільника.

Загальні особливості застосування методів полягають у тому, що:

- класифікація методів має дещо умовний характер і представляє собою динамічне утворення, за якого один і той самий метод може перебувати в іншій групі, залежно від дидактичної мети, цілей і завдань змісту, форми проведен-

Таблиця 1

Особистісно орієнтовані методи формування творчої спрямованості особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі

Група мотиваційних методів	Словесні методи: наочно-демонстраційні; активно перетворювальні – включення в діяльність, ігрові методи; методи мотивації і стимулювання; методи підтримки пізнавального інтересу
Група інтелектуально-творчих методів	Аналітико-синтетичні методи, індуктивні й дедуктивні методи, методи порівняння, аналогії, репродукції, метод фокальних об'єктів
Група операційних методів	Метод вправ, дослідницько-експериментальний метод, практично-дійовий метод
Група емоційно-вольових методів	Методи моделювання ситуацій, методи формування творчого досвіду, методи заохочення і схвалення, емоційного супроводу діяльності
Група соціально-комунікативних методів	Інтерактивні методи, рольові, дидактичні, розвивальні ігри, методи презентації, методи створення сприятливої взаємодії учасників освітнього процесу

ня занять;

- усі методи спрямовані як на активне дидактичне засвоєння змісту, так і на творчо особистісний розвиток особистості дитини старшого дошкільника, її морально-виховну регуляцію поведінки дитини в соціальному оточенні;

- методи враховують специфіку освітнього середовища позашкільного навчального закладу і опираються на "інтересоцентризм" вихованців;

- у методах повинні переважати практично-дослідницькі методи, базовані на грі як провідному виду діяльності дитини старшого дошкільного віку, що безпосередньо сприятиме не тільки накопиченню певних знань, а й цілісному формуванню творчо спрямованої особистості;

- застосовані методи повинні враховувати міжпредметний характер реалізації мети і завдань позашкільної освіти і виховання;

- методи, спрямовані на переконаність вихованців у доцільності застосування на практиці отриманих знань і вмінь, а також можливості організувати власне дозволя згідно з набутими знаннями й навичками в позашкільному навчальному закладі.

Група мотиваційних методів. Метою застосування методів щодо формування мотиваційного компонента творчо спрямованої особистості дитини є ціннісне ставлення до кожної дитини, її внутрішнього світу; напрямленість на появу внутрішніх стійких мотивів до творчості; підтримка творчого інтересу; формування потреби у творчій діяльності; готовності відповідально ставитися до власної творчості.

Словесні методи: бесіди, переконання, розповідь (вступна – як коротке повідомлення про нове явище, предмет або дію, узагальнення або як підбиття підсумків). Специфіка застосування даного виду методів полягає у розумінні психофізіологічної специфіки дитини старшого дошкільного віку: увага, запам'ятовування, тривалість фіксації уваги на об'єкті, виді мислення, стійкості психічних процесів, емоційно-вольовій регуляції поведінки тощо. Використання словесних методів як самостійних не є продуктивним у формуванні творчо спрямованої дитини старшого дошкільного віку. Тільки поєднання діалогічного спілкування з евристичними бесідами в обговоренні навчального матеріалу з дослідження літературних, художніх, музичних творів, результатів конструктивної діяльності можуть стимулювати

творчий пошук та пізнавальний інтерес. Саме евристична бесіда, яка модифікується у дискусії, здатна підвести вихованців до самостійного формулювання висновків, розвитку дивергентного мислення, творчої уяви, фантазування. Основними вимогами до застосування словесних методів у позашкільному навчальному закладі можуть бути такі:

- чітке визначення змістовних складових навчального матеріалу, структури, ключових понять, темпу проведення, часу, переліку обладнання та технічних засобів;

- поєднання словесного викладу матеріалу з емоційними прийомами підсилення та концентрації уваги;

- матеріал має бути побудований з урахуванням зони найближчого розвитку дитини та її меж, щоб сприяти подальшому творчому розвитку, не містити готових відповідей і рекомендацій, а залишати місце для самостійного осмислення матеріалу;

- мати супровідні запитання, які сприятимуть активізації розумових операцій, пам'яті, відтворення чи закріплення нового навчального матеріалу, стимулювання евристичного пошуку;

- робота з друкованими текстами, додатковими джерелами інформації (фотоальбоми, карти, схеми механізмів і приладів на паперових та традиційних носіях) має логічно вписуватись у загальну картину схеми заняття, спрямовуватись вихованцями на пошук тих елементів змісту, які не були висвітлені педагогом.

Наочно-демонстраційні методи: використання ілюстрацій (схем, таблиць, графіків, художніх, музичних творів тощо) та демонстрації різноманітних дослідів, хімічних реакцій, фізичних впливів, показу життя мікроорганізмів та молекул, планет, зірок тощо. Наочно-демонстраційні методи відіграють важливу роль у формуванні мотиваційної складової творчо спрямованої особистості старшого дошкільного віку, позаяк у даному віковому періоді домінуючими є наочно-образне мислення, тактильні відчуття образу, що сприяє підвищенню пізнавального інтересу, поглибленню розвитку процесів мислення, формуванню загального світогляду дитини. Основними вимогами до застосування наочно-демонстраційних методів можуть бути такі:

- підпорядкування викладу наочно-го матеріалу принципу логічної єдності і системності, що забезпечить розкриття причинно-наслідкових зв'язків між предметами і явищами з урахуванням вікової

категорії вихованців;

- дотримання функціонального навантаження на спостереження і досліди-демонстраційно-ілюстраційні (закріплення раніше отриманих знань) та дослідницькі (здобуття нових знань);

- дотримання відчуття міри в задіянні рецепторів сприймання (через допоміжні ефекти можна втратити цілісний концепт засвоєння змісту і перенаситити дитячу фантазію готовими образами і шаблонами);

- забезпечення можливості повтору деяких фрагментів демонстративного матеріалу, відтворення загальної структури побаченого.

Активно-перетворювальні: включення в різні види предметної діяльності, ігрові методи, методи творчо спрямованої мотивації і стимулювання, методи підтримки пізнавального інтересу. Зазначені групи мотивів спрямовані на задоволення творчих потреб і формування наступного спектра мотивів: пізнавальних, соціальних, творчих, соціального співробітництва та взаємодії. Вони проявляються у поведінкових реакціях дитини, закладанні основ ціннісно-світоглядних настанов, рефлексивному усвідомленні своєї творчої ролі, прагненні не вдовольнитися досягнутим, виробляти стійкі інтереси до певного виду діяльності, об'єкта чи явища.

Методи творчо спрямованої мотивації та стимулювання ґрунтуються на довірі педагога та вихованця, доброзичливому ставленні, порівнянні здобутків дитини з попередніми, підтримці розвитку її творчої індивідуальності. Найбільш дієвими в застосуванні зазначених методів є прийоми чіткого формулювання завдання, визначення критеріїв оцінювання, заохочення, похвала, індивідуальний підхід до кожного вихованця.

Методи підтримки пізнавального інтересу базуються на розумінні сутності категорії "пізнавальний інтерес", яка характеризується трьома основними компонентами: сформованим позитивним ставленням вихованця до діяльності; наявністю позитивних емоцій; наявністю провідного мотиву, який визначається самою діяльністю. Зазначена група методів підсилюється прийомами стимулювання, розкриття захоплюючих фактів.

Група інтелектуально-творчих методів. Вказана група покликана формувати інтелектуально-творчий компонента у структурі творчо спрямованої особистості, а саме: співвідношення інтелекту і творчого мислення, розвиток

творчих здібностей, дивергентного мислення, розвиток уваги. Використовувані прийоми спрямовані на пробудження інтелектуальних почуттів дитини – здивування, розмірковування, цікавості, допитливості, радості від зробленого відкриття, почуття сумніву, впевненості й гордості, здатності довести й аргументувати своє рішення.

Метою застосування *аналітико-синтетичних методів* у позашкільній освіті є прагнення сформувати у свідомості вихованців науково цілісну картину світу завдяки пізнанню об'єктів, явищ дійсності, системи взаємозв'язків і взаємовпливів. Важливими тут бачаться прийоми мисленнєвого аналізу (розчленування цілого на категорії, поняття, складові, компоненти) і синтезу (усвідомлення цілісності об'єкта чи явища). Даний метод доцільно застосовувати як на початку ознайомлення з новою темою, так і в ході узагальнювальних тематичних занять.

Індуктивні і дедуктивні методи розкривають логіку змісту навчального матеріалу, базуючись на врахуванні психофізіологічних та психологічних особливостей дитини старшого дошкільного віку, і служать доповненням до аналітико-синтетичних явищ, розкриваючи розуміння явищ дійсності від одиничного до абстрактного. Велике поширення значена група методів має у гуртках технічного профілю, проте акцент на логічності сприймання важливий у кожному напрямі діяльності позашкільного навчального закладу. Обов'язковим є поєднання зазначених методів з проблемно-пошуковими.

Застосування *методів порівняння, аналогії, репродукції* не повинно бути зведеним до порівняння простих аналогій, вивчення взірців, а спрямоване на пошук, нестандартний підхід до вирішення поставленої задачі. Вони сприяють засвоєнню певних технік і навичок творчої поведінки, відіграють накопичувальну роль в освоєнні певного творчого досвіду, але не є провідними.

Методи, спрямовані на формування інтелектуально-творчого компонента у структурі творчо спрямованої особистості дошкільника, складні за своєю суттю, ідуть у доповненні із: прийомами стимулювання, заохочення, зацікавлення, відпрацювання певних розумових і практичних навичок; прийомом спілкування дитини з дорослим, опосередковано іграшкою, обміну емоціями, думками, переживаннями, оцінковими судженнями з приводу почутого, емоційної за-

цікавленості до дитини, виразності емоцій, експресивності почуттів, розуміння поданого матеріалу, активного слухання.

Метод фокальних об'єктів полягає у штучному комбінуванні ознак відомого, звичного об'єкта, який потрібно вдосконалити, з різними ознаками інших, випадкових об'єктів. Перенесення нових ознак на вихідний об'єкт дає змогу отримати нові незвичні властивості, які дали б можливість виконувати нові функції. Наприклад: у фокусі уваги стіл, а у перенесенні ознак випадкові об'єкти: муха, квітка, телефон. Отримаємо: надокучливий стіл, літаючий стіл, пахучий стіл, різнокольоровий стіл, сенсорний стіл, мультимедійний стіл тощо.

Доцільні прийоми у групі зазначених методів: переривання і незавершеність навчальної діяльності; створення ситуації браку знань і самостійного визначення мети наступної діяльності; надання права приймати рішення дитині; реакція на помилку – самостійно відшукуються дитиною; співвіднесення навчального матеріалу з конкретною життєвою ситуацією; генерування асоціацій; творчі завдання; придумування казок тощо.

Застосування *операційних методів* відбувається через виконання творчих, нестандартних дій, операцій, проведення маніпуляцій з предметами, образами, явищами; вивчення експериментальної діяльності як типу поведінки, спостереження за схемою поведінки (самостійна, нав'язана дорослим); характер операційних дій (маніпулятивний чи пошуковий), закономірність (випадковість) у створенні образу, конструкції, виділення зв'язків між експериментами предметної ситуації.

Метод вправ є провідним у гурткової роботі. Сутність зазначеного методу полягає у багаторазовому і цілеспрямованому повторенні вихованцями як під керівництвом педагогів, так і самостійно певних навчальних і практичних операцій. Проте специфікою методу є ігрова форма. Таким чином, вправа з пропедевтичної, тренувальної перетворюється на творчу, особистісно орієнтовану і ніяким чином не загубить стимулювання творчого інтересу дитини.

Дослідницько-експериментальний метод має на меті побачити й упровадити у практику отримання знання, відпрацювати набуті навички. Його недоліком вважаємо значні затрати часу, слабку координованість діяльності учасників гуртка. Тому педагог повинен чітко пла-

нувати структуру, етапи, цілі експерименту; розробляти окрему програму для індивідуальної і групової форм роботи, але зазначений метод, базований на практичній демонстрації, включенні в діяльність, активності самої дитини, приносить добрі результати. Його застосування не обмежується тільки науково-технічною творчістю: дослідницько-експериментальну діяльність можна провадити скрізь: експериментувати з кольором, сніжинки перетворювати на воду, моделювати різне звучання твору тощо.

Важливе місце у формуванні творчо спрямованої особистості старшого дошкільника посідає *практично-дійовий метод*. Метою його застосування є не тільки отримання набутих знань і практичних навичок, але й можливість перенесення набутого досвіду в реальне оточення дитини, здатність організувати свою поведінку за допомогою практичних навичок. Проте використання зазначеного методу має бути логічно дозованим, не виходити за межі програмового змісту та обов'язково враховувати творчі інтереси вихованців.

Ігрові методи. Як ми вже зазначали, кожна класифікація є дещо умовною, при цьому один метод може бути включений в іншу групу, або використовуватися інтегровано з іншими методами. Найбільше сказане стосується ігрових методів, оскільки гра виступає провідним видом діяльності для дітей середнього та старшого дошкільного віку.

Отож, застосування гри як методу має всіляко підтримуватися педагогом, направляти дітей на вміння виділяти цілісні сюжетні лінії, визначати їх для партнера по грі та комбінувати в різній послідовності. Дорослий допомагає дитині активно використовувати ігри-фантазування, які сприймаються як оригінальні творчі продукти. Саме вміння зберегти природність процесу дитячої гри, спрямованої на вирішення конкретного завдання, визначає успішність впливу дорослого. У творчо спрямованому аспекті показниками професійного застосування ігрового методу є поява так званих "кругових сюжетів" (повторення й ускладнення дітьми однієї сюжетної лінії), "непересічних сюжетів" (окрема сюжетна лінія для кожного героя при загальній сюжетній канві), а також використання гри за відкритими і прихованими правилами.

Група емоційно-вольових методів представлена методами самостійної творчої роботи, формування творчого досвіду, емоційного супроводу діяльності.

Метою вивчення емоційно-вольового компоненту творчо спрямованої особистості є дослідження її емоційного ставлення до світу; вивчення власного підходу дитини до предметів творчості; культивування цінності творчої діяльності. Емоційний компонент дозволяє дитині висловлювати власне ставлення до продуктів творчості, здійснювати оцінкову діяльність, привертати увагу до продуктів своєї творчості, набуваючи при цьому нових особистісних рис. Крім того, групове середовище однодумців позашкільного навчального закладу здатне забезпечити емоційне зараження цінністю творчої діяльності.

Педагогічні прийоми при використанні зазначеної групи методів направлені на забезпечення довіри дитини до дорослого, підтримку емоційного задоволення відвідування занять, що може проявлятися в неспокої дізнатись, що буде далі, як закінчити виріб, у цікавості про події, що відбуваються навколо неї. До основних відносимо: створення ситуації успіху через виконання завдань, посилення для всіх членів гуртка; підтримку позитивної атмосфери на занятті через яскраве емоційне забарвлення мовлення самого педагога; рефлексії через оцінювання власних продуктів діяльності за навідним запитанням "Що я сьогодні дізнався нового?"; зацікавлення – через використання незвичного початку заняття, ігрових, змагальних форм, гумористичних хвилинок, музичних фрагментів тощо.

Методи самостійної творчої роботи проявляються в самостійному перенесенні вихованцями вже набутих знань, умінь, навичок у нову ситуацію; усвідомлення ознак нової проблеми на прикладі попередньо засвоєного; самостійне виявлення функцій предмета чи явища; самостійне прийняття рішення щодо способу вирішення поставленої задачі; самостійне застосування нового способу вирішення проблеми. Методи самостійної творчої роботи опираються на довільність уваги й мислення старшого дошкільника. Ефективними прийомами в застосуванні даного методу можуть

бути евристичний діалог, незавершеність цілісної картини завдання, провокативні запитання тощо.

Також *методи емоційно-вольового супроводу* відіграють вагомий роль в оцінці педагогом діяльності вихованця. Оцінювати завжди потрібно виконане завдання, але жодному випадку не саму дитину, порівнюючи її з іншими. Колектив педагогів ДНЗ повинен стати тією довірливою референтною групою для дитини, де б хотілося поділитися найзаповітнішими мріями. З вихованцями також можна практикувати методи самоконтролю за продуктами власної творчості.

Загальною метою застосування *соціально-комунікативних методів* є спрямованість на творчу діяльність, цінність творчості, співтворчість дитини і дорослого, вироблення особистісної позиції у ставленні до творчої діяльності та продуктів творчості, позитивний підхід до себе як дослідника, творця.

Важливим прийомом бачиться діалогічне спілкування дитини з дорослим, уміння ставити її в центр процесу взаємодії на заняттях. Зазначений прийом орієнтований не стільки на логіку і системність викладу предмета засвоєння, скільки на роботу із суб'єктивним досвідом вихованця. Він стимулює прояв особистісної активності дитини, викликає радість і задоволення від того, що її думка є важливою.

Інтерактивні методи передбачають активну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, поєднання різних методичних прийомів і форм. З дітьми старшого дошкільного віку доцільно застосовувати елементи інтерактивних форм: майстер-клас, заняття-презентація, заняття-екскурсія тощо, а от з педагогами та батьками слід проводити психолого-педагогічні тренінги.

Пропонована нами класифікація методів у позашкільному навчальному закладі не є вичерпною. Головною її метою бачимо впровадження особистісно орієнтованих методів формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Відповідно до розробленої нами структури творчо спрямованої особистості старшого дошкільника ми запропонували класифікацію взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних особистісно орієнтованих методів організації та здійснення позашкільної освіти і виховання, метою застосування яких є формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника в позашкільному навчальному закладі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биковська О. В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти в Україні [монографія] / Олена Володимирівна Биковська. – К. : ІВЦ АЛКОН, 2006. – 356 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник [текст] / Семен Устинович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання : навчальний посібник [текст] / Валентина Іванівна Лозова, Галина Володимирівна Троцько / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – 2-е вид. – Харків : ОВС, 2002. – 400 с.
4. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання : підручник [текст] / Григорій Петрович Пустовіт. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 272 с.
5. Семенов О. С. Концептуальні засади дослідження формування творчо спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі [текст] / Олександр Сергійович Семенов // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. праць. – Інститут проблем виховання НАПН України. – Вип. 20. – Кн. 2. – К., 2016. – С. 173–187.

Стаття надійшла 17.11.2016 р.